

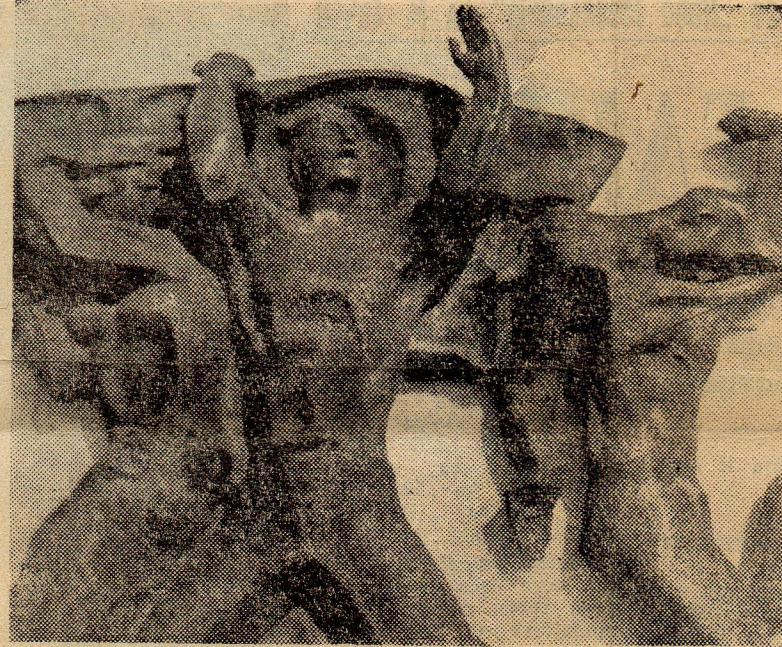
PRESS-SERVIS

NOVINSKO-IZDAVACKO PREDUZECE SAVESA
NOVINARA JUGOSLAVIJE
PRESS PUBLISHING ENTERPRISE OF THE FEDERATION
OF YUGOSLAV JOURNALISTS
BEOGRAD — Knez Mihajlova 2/X — Pošt. fah 842
Tel.
621-578 Cek. račun 101-11/1-804
Current Account with
Yugoslav National Bank

SLUŽBA DOKUMENTACIJE
CLIPPING SERVICE

Isečak iz lista
Newspaper cutting

НОВА НАЧЕ ОФИЦИЈА
Скопје
14 XI 1965

Фрагмент од релјефот на споменикот на Партизанските гробишта во Бутел

НА КОНКУРСОТ на Градското собрание на град Скопје, што беше објавен во 1962 година, за ликовниот дел од споменикот на Партизанските гробишта во Бутел, беше усвоена макетата на академскиот скулптор Јордан Грабулоски.

Делото на Грабулоски во одредените димензии веќе е одлеано во бронза, и поставено на долгата мермерна плоча, што е изработена според архитектонскиот проект на ишк. — архитектот Душан Пецевски. На левата страна од плочата е врежан епитафот на Славко Јаневски: Во гроб сме заштити мразевме гробје — умрвеме на нозе, да не клечиме живи — и живи сме, мртов е зборот робје.

Самото дело на Грабулоски претставува еден релјеф, долг околу 10, а висок околу 2 метри. Него го сочинуваат вкупно 22 фигури, кои се распоредени на еден вид симетричен начин. Всушност композицијата, која третира тема на битка, се развива од средината кон два правца — налево и надесно, — постепено стеснувајќи се на краевите, така што создава асоцијација на тимпанон од грчките храмови, и илузија на известна перспектива. Од двете централни фигури, сепак примарна е машката, не само

дека е сместена во прв план, туку и поради нејзината функција: таа со движењето на раката и со отворената уста, дава знак и повикува на борба. Сигурна и силна, едноставна и одмерена, горда и решителна, оваа фигура е облеана со еден устојан оптимизам и со света верба во идништата и во победата. Освен еден благ ракурс на едната рака, таа во својот став е речиси сосем симетрична, и целиот релјеф го дели на два пропорционални дела.

Левиот дел (или левиот правец на битката) почнува необично, со едно рането тело. Меѓутоа, од неовата положба, од прволечениот грч, и од спуштената рака (која е единствената чиста вертикала во целата композиција), може да се заклучи дека ранета на ова тело не потекнува само од борбата, туку и таа последица и на долгото ропство. Ова тело го прикажува на родот, кој се кренал во борба, но кој е се уште слаб и неорганизиран (таа е единствената сосем изолирана фигура во целиот релјеф). Веднаш по неа, како контраст, следува едно устремено тело што фрла бомба, и една одлично замислена женска фигура, која е во став на стрељање.

- ОТКРИЕН СПОМЕНИКОТ НА ПАРТИЗАНСКИ ГРОБИШТА ВО БУТЕЛ
- ЛИКОВНИОТ ДЕЛ ОД СПОМЕНИКОТ ДЕЛО НА ЈОРДАН ГРАБУЛОСКИ

За да го измени ритамот на композицијата, Грабулоски потоа предава тело на партизан во полулегнат став, што чини, а над него компонира глава, која се обсира на зад, и за извесно време го запира текот на составот. Следува еден партизан во јуриш, друг што пушка, и најпосле оваа страна се завршува со еден чин, што е исполнет со омраза и со одмазда: борецот ја протегна раката, чини сака со прсти да го задави непријателот!

Левиот дел на релјефот, се разликува од десниот само во поглед на третирањето дејствието на фигурите. Ликовната постапка и тук има за цел да оствари пластична хармонија.

На чело на оваа страна стои женска фигура со развеано знаме, во својот храбар став што потека на „Слободата која го води народот“ од Делакроа. По неа следува стрен маж, со својата пушка што отвора пат.

Над две машки фигури пак се појавува слободата во облик на женка, која со едната рака раководи, а со другата охрабрува. Потом гледаме една ранета фигура, која во едноставен и патетичен гест изразува огромен бол и блажена радост, бидејќи загинува за слободата. И ова страна завршува со пушка.

Сите овие 22 раздвиженi, вознемирени и згрчени тела, и чините сирови и чепоколебливи лица, сочнуваат за некаков закон на рамнотежа и на склад. Нив ги поврзува, од крај до крај, една дебела гранка, која нема симболична, туку чисто ликовна функција.

Целата композиција е решена во еден дух: во лесен, префинет стил, и во сугестиивен, силен израз. Раз-

ПРЕФИНЕТ СТИЛ — СИЛЕН ИЗРАЗ

Паскал Гилевски